

בבא בתרא קמז

משנה. שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ושייר קרקע כל שהוא - מתנתו קיימת, לא שייר קרקע כל שהוא - אין מתנתו קיימת.

שאלה: מאן תנא דאזלינן בתר אומדנא?

מאן תנא דאזלינן בתר אומדנא?	רב נחמן	רב ששת
רבי שמעון בן מנסיא היא; דתניא: הרי שהלך בנו למדינת הים, ושמע שמת בנו ועמד וכתב כל נכסיו לאחר, ואחר כך בא בנו - מתנתו מתנה; רבי שמעון בן מנסיא אומר: אין מתנתו מתנה, שאלמלא היה יודע שבנו קיים - לא היה כותבן.	ר' שמעון שזורי היא; דתניא, בראשונה היו אומרים: היוצא בקולר ואמר כתבו גט לאשתי - הרי אלו יכתבו ויתנו, חזרו לומר: אף המפרש והיוצא בשיירא; רבי שמעון שזורי אומר: אף המסוכן.	שאי התם דאמר "כתבו"
למה לא אמר כפי הדעה של השני?		אומדנא דמוכח שאני

שאלה: מאן תנא להא דתנו רבנן: הרי שהיה חולה ומוטל במטה, ואמרו לו: נכסיך למי? ואמר להן: דומה שיש לי בן, עכשיו שאין לי בן - נכסי לפלוני; היה חולה ומוטל במטה, ואמרו לו: נכסיו למי? אמר להן: דומה שאשתי מעוברת, עכשיו שאין אשתי מעוברת - נכסי לפלוני, ונודע שיש לו בן או שהיתה אשתו מעוברת - אין מתנתו מתנה;

הצעה: לימא, ר' שמעון בן מנסיא היא ולא רבנן!

דחיית ההצעה: אפי' תימא רבנן, דומה שאני.

הסבר ההצעה: ודקארי לה מאי קארי לה? מהו דתימא: צעריה הוא דקא מדכר, קא משמע לן

מנין למתנת שכיב מרע שהיא מן התורה?

1. ר זירא אמר רב שנאמר: **והעצרתם את נחלתו לאבתו** יש לך העברה אחרת שהיא כזו, ואי זו? זו מתנת שכיב מרע.

2. רב נחמן אמר רבה בר אבוה, מהכא: **ונתתם את נחלתו לאחיו**, יש לך נתינה אחרת שהיא כזו, ואי זו? זו מתנת שכיב מרע.

3. רב מנשיא בר ירמיה אמר, מהכא: **כימיט ההס חלה חלקיה לאות ויבא אליו יסעיהו בן אחוץ הנביא ויאמר אליו כה אמר ה' צדקתך כי אתה ולא תחיה** - בצואה בעלמא.

4. רמי בר יחזקאל אמר, מהכא: **ואחיתופל ראה כי לא נצטתה צלתו ויחפש את החמור... וילק אל ביתו אל צירו ויצא אל ביתו ויחנק** - בצואה בעלמא.

5. ורבא אמר רב נחמן: מתנת שכיב מרע מדרבנן בעלמא היא, שמא תטרף דעתו עליו. **קושי:** ומי אמר רב נחמן הכי?! והא אמר רב נחמן, אף על גב דאמר שמואל: המוכר שטר חוב לחבירו, וחזר ומחלו - מחול; ואפילו יורש מוחל; מודה שמואל שאם נתנו במתנת שכיב מרע, דאינו יכול למחלו.

• אי אמרת בשלמא דאורייתא, משום הכי אינו יכול למחול.

• אלא אי אמרת דרבנן היא, אמאי אינו יכול למחול?

תירוץ: אינה של תורה, ועשאוה כשל תורה.

סתירה

רוב יצחק בר אבדימי	ברייטא	רוח דרומית
גשמי שנה מרובין	יפה לחטים בשעה שהביאו שליש, וקשה לזיתים בשעה שיניצו	
גשמי שנה מועטין	קשה לחטין בשעה שהביאו שליש, ויפה לזיתים בשעה שיניצו	רוח צפונית
מביאה גשמים	לעולם קשה	רוח מערבית
מביאה חום	לעולם יפה	רוח מזרחית

תירוץ: לא קשיא: הא לן (ברייטא לבני בבל שאין צריכים הרבה גשמים) והא להו (דברי רב יצחק בר אבדימי ארץ ישראל שצריכים הרבה גשמים).

עוד חילוק בדיני שכיב מרע: אמר רבא אמר רב נחמן:

- שכיב מרע שאמר "ידור פלוני בבית זה"; "יאכל פלוני פירות דקל זה" – לא אמר כלום,
- עד שיאמר: "תנו בית זה לפלוני וידור בו"; "תנו דקל זה לפלוני ויאכל פירותיו".

קושי: למימרא דסבר רב נחמן מילתא דאיתא בבריא – איתא בשכיב מרע, דליתא בבריא – ליתא בשכיב מרע? והא אמר רבא אמר רב נחמן: שכיב מרע שאמר "תנו הלואתי לפלוני" – הלואתו לפלוני, ואף על גב דליתיה בבריא!

